

Вплив контенту щодо сексуального насильства та жорстокого поводження з дітьми в мережі «Інтернет»

Галина Кривоножко

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, головний судовий експерт відділу інженерно-технічних досліджень, Київське відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Київ, Україна,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7635-541X>, e-mail: krgalina76@gmail.com

Андрій Дереча

судовий експерт відділу досліджень об'єктів інтелектуальної власності, Київське відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Київ, Україна,
ORCID: <http://orcid.org/0009-0004-4966-1974>, e-mail: derechaandrej@gmail.com

Показано, що серйозним цифровим викликом сучасності є вплив на дітей негативного контенту в мережі «Інтернет». Виявленню відповідних механізмів зловмисних дій у цифровому середовищі сприяє залучення судових експертів, висновки яких дають змогу встановити факти й об'єктивно оцінити докази.

Ключові слова: залякування; контент; кібербулінг; маніпулювання; фейкові профілі.

The Impact of Online Content About Sexual Violence and Child Abuse

Halyna Kryvonozhko, Andriy Derecha

It has been demonstrated that one of the most serious digital challenges of our time is the impact of negative online content on children. Involvement of forensic experts facilitates the identification of relevant mechanisms of malicious actions in the digital environment, enabling the establishment of facts and providing an objective assessment of evidence.

Keywords: intimidation; content; cyberbullying; manipulation; fake profiles.

Інформаційно-комунікаційні технології є важливим аспектом у житті сучасної людини. Вони дають нам змогу значно спростити та пришвидшити доступ до інформації, покращити комунікацію, автоматизувати процеси та підвищити ефективність роботи у різних сферах діяльності (державне управління, освіта, бізнес), що сприяє розвитку соціальних зв'язків та співпраці.

Водночас технології створюють загрозу для безпеки дітей як у цифровому середовищі, так і в реальному житті. Сьогодні в усьому світі спосте-

рігається активна присутність дітей у цифровому середовищі, зокрема, у соціальних мережах, де вони зазнають впливу різного контенту, маніпулятивного впливу.

За відсутності належних заходів захисту діти наражаються на ризик схиляння до дій сексуального характеру та домагань, а також впливу жорстокого контенту, контенту сексуального характеру й інших травмуючих матеріалів.

Вплив контенту щодо сексуального насильства та жорстокого поводження

з дітьми в мережі «Інтернет» є серйозним цифровим викликом сучасності, який потребує уваги й захисту дітей. Зловмисники послуговуються мережею «Інтернет» для пошуку та маніпулювання дітьми, застосовуючи фейкові профілі й ігри. Однією із таких проблем є використання мережі «Інтернет» з метою сексуальної експлуатації неповнолітніх, що відбувається в усьому світі.

В Україні 2012 року ратифіковано Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [1], у якій зазначено, що добробут і найкращі інтереси дітей є основними цінностями, визнаними всіма державами-членками, і їх слід дотримувати без будь-якого обмеження. Кожна сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів відповідно до основних принципів свого національного законодавства для забезпечення ефективного розслідування та кримінального переслідування щодо правопорушень, названих у цій Конвенції, надання підрозділам або слідчим службам права ідентифікувати жертв злочинів, визначених відповідно до ст. 20 цієї Конвенції (зокрема, шляхом вивчення матеріалів дитячої порнографії, фотографій та аудіовізуальних записів, переданих або наданих із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій).

Відповідно до Конвенції *грумінг* (домагання до дітей із сексуальною метою) визначено як умисну пропозицію про зустріч, із якою дорослий за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій звертається

до дитини, яка не досягла передбаченого на законодавчому рівні віку сексуальної згоди, із метою вчинення сексуальних злочинів або створення матеріалів, що містять порнографічні сцени щодо дітей. Водночас схиляння до дій сексуального характеру не завжди передбачає особисту зустріч, а може відбуватися в цифровому середовищі, що завдає дитині серйозної психологічної шкоди [1].

Мод де Бур-Букіккіо проаналізувала надані різними країнами дані й дійшла висновку, що інформаційно-комунікаційні технології значно полегшують поширення та продаж матеріалів, що зображують сексуальне насильство над дітьми, і масштаби проблеми лише зростають. У 2017 році у Фонді «Інтернет-ютч» виявили 78 589 вебсторінок, які містять матеріали про сексуальне насильство над дітьми, і кількість таких сайтів останніми роками тільки збільшується. Так, Інтерпол виявив понад 1,5 млн подібних зображень і відео, до того ж жертвами сексуальних злочинів дедалі частіше стають маленькі діти: у 28 % випадків це діти віком до 10 років. Приклади розслідувань, проведених правоохоронними органами, свідчать, що транснаціональна співпраця дає ефективніші результати, однак такі операції потребують фахівців із правоохоронних органів, які мали б необхідні технічні навички й можливості для того, щоб відстежувати зашифровані мережі педофілів, мати доступ до збережених IP-адрес з метою отримання доказів. Мод де Бор-Букіккіо наголошує також на важливості взаємодії з приватним

сектором, іноземними компаніями-операторами та правоохоронними органами. Водночас розслідування будь-яких злочинів, особливо тих, які потребують глибокого аналізу доказів, неможливе без залучення фахівців (зокрема, судових експертів). Висновки судових експертів дають змогу з'ясувати факти й об'єктивно оцінити докази, що є критично важливим для справедливого правосуддя.

Це стосується, зокрема, визначення особливостей здійснення процедури з'ясування фактів, пов'язаних з такими основними проблемами, як кібербулінг, створення та поширення сексуалізованого контенту, маніпулювання та залякування, створення фейкових профілів та ігор.

Кібербулінг — це булінг із застосуванням цифрових технологій. Він може відбуватися в соціальних мережах, на платформах обміну повідомленнями (месенджерах), ігрових платформах і мобільних телефонах [2]. Це неодноразова поведінка, спрямована на цькування, приниження та залякування в онлайн-середовищі, що може містити сексуальні домагання та знущання (видавання себе за когось іншого / іншу й надсилання повідомлень іншим людям, зокрема дітям, від його / її імені, розміщення у соціальних мережах компрометуючих фотографій, надсилання повідомлень або погроз, які ображають когось або можуть завдати комусь шкоди, через платформи обміну повідомленнями). Водночас, на відміну від особистого булінгу, кібербулінг залишає цифровий слід — записи / дані, які можуть слугувати доказами.

Створення сексуалізованого контенту передбачає, зокрема, примушування дітей до створення та поширення зображень і відео порнографічного характеру (демонстрування статевих актів, оголеність з метою сексуального збудження, вуаєризм, ексгібіціонізм та інші форми сексуальної експлуатації). Основою маніпулювання, залякування та погроз є зловживання довірою дітей, обіцяння їм подарунків або інших пропозицій, шантаж, під час якого зловмисники в прямий або непрямий спосіб погрожують створенням проблем, якщо дитина не зробить те, що потрібно злочинцям для отримання сексуального контенту, схиляння до дій сексуального характеру в цифровому середовищі.

Зловмисники також можуть створювати фейкові профілі, видавати себе за іншу людину, часто — за іншу дитину, гратися в такі самі онлайн-ігри, що й діти, з метою налагодити контакти та здобути їхню довіру. Під час виховання та розвитку дітей головну роль має конструктивна комунікація, оскільки діти мають розуміти, що є для них прийнятним і безпечним під час послуговування інформаційно-комунікаційними технологіями, потрібні чітко окреслені межі в онлайн-спілкуванні, взаємодії між людьми в мережі «Інтернеті» за допомогою обміну текстовими й мультимедійними повідомленнями, обмеження доступу до певних сайтів і додатків, навчання дітей правильно аналізувати здобуту інформацію та критично ставитися до контенту в цій мережі.

Ураховуючи наведене, украй важливим є виявлення відповідних механізмів потенційної шкоди, завданої зловмисниками в цифровому середовищі, з метою організації та проведення дій, спрямованих на запобігання або зменшення негативних наслідків, пов'язаних з потенційними загрозами для дітей.

Перелік джерел посилання

1. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства схвал. Комітетом міністрів Ради Європи 25.10.2007 р. ; ратифік. із заявами Законом України від 20.06.2012 р. № 4988-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text (дата звернення: 27.08.2025).
2. Лівінгстон С., Серд А. Кібербулінг — що це та як це зупинити? 10 фактів, які підлітки хочуть знати про кібербулінг / UNICEF Україна : вебсайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/cyberbullying> (дата звернення: 27.08.2025).